

През последните няколко години на обществената сцена в Германия се появиха няколко ярки фигури – учени, общественици, публицисти, самите те с мюсюлмански и турски религиозно-културни корени, които с дълбоко познаване на темата и с голяма загриженост предупреждават за последиците от късогледото, криворазбрано „либерално” отношение в Германия към все по-откритите прояви на екстремен ислямизъм в мигрантските общности, към асоциалните форми на отказ от интеграция в обществения модел на страната. Имена като социоложката Неджла Келек, като адвокатката Сейран Атеш – която след заплахи с убийство от нейни събрата по вяра неотдавна трябваше да се оттегли от публичен живот – като мюнхенския социолог д-р Айдън Фъндъкчъ станаха популярни в страната като независими, компетентни и смели свидетели и анализатори на трупаните с години проблеми в съжителството на коренното население с част от мюсюлманския дял на близо седемте милиона чужденци в Германия.

Преди всичко родената в Турция Неджла Келек си спечели симпатии за своята активна дейност в защита правата на жените в традиционно патриархалните мюсюлмански семейни отношения, но и силни нападки от страна на т.н. мултикулти – „хуманисти” и на левите среди, откъснати от реалностите в мигрантските квартали на големите германски градове. Неджла Келек е автор на няколко големи научни полеви студии, проведени с академични институти на Евангелската църква в Хамбург. Публицистичните ѝ работи се ползват с голяма популярност, а книгите ѝ „Чуждата невеста” и „Загубените синове” станаха бестселъри и ѝ донесоха реномирани награди. В първата – частично автобиографична - тя се занимава с проблема за домашното насилие в мюсюлманска среда – главно спрямо дъщерите и жените в семействата, с проблема за насилствените бракове.

Тема на втората ѝ книга е възпитанието на синовете в традиционното, културно изостанало, мюсюлманско турско семейство – без обич, но с пердах, без активно и добронамерено напътствие в живота, но с внушаване на йерархичния, патриархален

принцип на заповед и подчинение. Много от тези синове, потискани от една страна от бащите си, но на които е разрешено да бъдат всевластни дерибей по отношение на жените в семейството, се превръщат, според Неджла Келек, когато отраснат, в агресивни, трудно поддаващи се на интеграция в западното общество, бомби със закъснител.

Неджла Келек критикува остро част от немския културен и политически истаблишмънт за боязливата му, примирителна и нерешителна позиция при отстояване на основни човешки права и фундаментални ценности на западната демокрация. През 2006 г. Келек стана обект на уникална за Германия публична петиция на бременска професорка по „интеркултурно образование“ (за чиято близост с илямистки кръгове се чу по-късно) и кьолнски психолог, подписана и от 60 учени-изследователи на миграцията. Всички те протестираха – неизвестно пред кого – срещу „прекалено голямата обществена роля и популярност“, която имала тяхната, междувременно така известна, колежка. Неджла Келек отговори в медиите с аргументирано писмо, от което ще цитираме кратък пасаж:

„... Според Макс Вебер всяко действие е средство към дадена цел. Ето защо аз проявявам голямо разбиране за това, че 60 учени-изследователи на миграцията са си направили труда да напишат въпросното писмо. Те просто се боят за финансирането на своите изследвания. Те забелязват, че вече не могат да празнословят без никой да им противоречи за възходящия път, по който мигрантите били поели напред към модерния свят. Междувременно и последният ни съгражданин, и политиците, и всички решаващи фактори се убедиха, че институтите на въпросните дами и господа специалисти по миграцията вършат на всички ни мечешка услуга...”

Текстът, който следва е по повод разгорял се през 2009 г. дебат около ирано-германския писател Навид Кермани. На него му бе присъден културният приз на провинция Хесен, който се връчва поравно на по един представител от трите големи монотеистични религии. След протест на християнски архиереи заради презрителни за християнството изказвания на лауреата наградата му бе отнета. След бурни протести предимно в левите медии обаче, след обяснения на самия Кермани и срещи с католически и евангелски представители и полугласни негови извинения, наградата му бе присъдена и връчена отново.

Неджла Келек реагира на случая със следния текст във вестник „Ди Велт“:

* * *

Силни страсти вълнуват интелектуалните и ислямски среди на Кьолн след като медиите публикуваха подробности около присъждането, последвалото отнемане и повторното присъждане на културния приз на Хесен на автора Навид Кермани. Отначало и аз самата бях на страната на симпатичния колега, попаднал под ударите на мощни религиозни авторитети и изигран от журито на конкурса, начело със самия премиер на провинцията.

Журито очевидно бе объркало присъждането на награда с партийно кадрване и политическо балансиране на пристрастия. Неговата реакция на скандала заприлича на опит за ограничаване на щетите при процедура по несъстоятелност. И колкото по-дълго продължаваше публичното възмущение от формата и начина, по който бе постъпено с Кермани, толкова повече дебатът се отдалечаваше от същността на конфликта.

Мнозина се изказаха по въпроса как била присъдена и отнета наградата, но почти никой не говори за това в какво всъщност се състои спорният момент.

С интерес например бих искала да науча защо номинираният отначало за мюсюлмански лауреат проф. Сезгин е отказал да си поделител наградата с един евреин – заместник председателя на еврейската общност в Германия д-р Саломон Корн. Дали аргументацията му наистина е била, че се отказва от наградата, само защото не харесвал коментарите на Корн за израелските действия в Газа?

Оказа се, че освен Централният съвет на еврейските общности никой в Германия не намери позицията на мюсюлманина Сезгин за проблематична. Но пък цялата германска общественост веднага се зае бурно да осъжда позицията на двамата ръководители на католическата и на евангелската църква кардинал Леман и Петер Щайнакер, изказали се против удостояването на Кермани с културната награда. Тези неловки и необосновани действия в началото на дебата пропиляха възможността за критика по същество на схващанията на Кермани.

А тъкмо рядката възможност за разглеждане в детайл на някои ислямски позиции не би трябвало да се пропуска. Нуждата от изясняване на тези въпроси е крайно наложителна и не ми се ще Кермани да се изплъзне така лесно, а дебатът да заглъхне в задънена улица. Затова се взрях малко по-внимателно в предмета на спора.

Като стипендиант на фондацията Масимо Навид Кермани получава възможност да се запознае с християнски културни паметници в Рим и пише по-късно есе за своите впечатления. Само по себе си това е оригинално и забележително, тъй като не се случва често мюсюлманин и ислямолог да анализира публично християнското учение и изкуство. Кермани заслужава признание, защото с труда си той запълва една болезнена празнина: дебатът между исляма и християнството е улица, която се поддържа главно едностранчиво от Запада.

Описанието на неговото гостуване при монахините в един от римските манастири обаче се отличава преди всичко с живописно празнословие вместо с интеррелигиозно просвещение. Усукани изречения, украсени с арабески омотават читателя така, че той усеща съдържателните се в тях злонамерени послания едва със закъснение. Те въздействат като бавна отрова.

Така например още в началото на есето Кермани решава, че е драматургично много ефектно да опише как неговият католически спътник се изпикал с вдъхновение в храстите край входната порта на манастира. Това далеч не е единствената и съвсем неслучайна подмолна подигравка, която авторът стъкмява по адрес на християнството.

Нататък, когато разглежда късно античната икона на Св Богородица (цитат: „Защо ли всъщност я наричам Дева, след като въобще не вярвам на това?“), също както и по-рано, когато описва платното „Разпятие“ на Гвидо Рени, му идва наум все едно и също нещо – собствената представа за исляма. А като се изправя пред образа на Исус, Кермани с облекчение констатира: „Този Исус не е никакъв Божи син, той не е дори негов пратеник.“

Такава гледна точка не оставя у него място за каквото и да е съмнение в учението на Корана и съответно отпада всеки шанс за задълбочен анализ както на символичната сила на кръста така и на значението на образа на Богородица. Има едно къолнско издателство за туристическа литература, което си прави реклама с мотото „Човек вижда само това, което познава“. Къолнският автор Кермани пък вижда само това, което иска.

При това тъкмо критичният дебат, свързан с девичеството на Мария, би бил сериозно предизвикателство за един мюсюлманин. Но Кермани си остава в плен на традиционното ислямско мислене. Цитат: „За мен девствеността не означава нищо друго освен: чистота – или, по същество, изрядност, отсъствие на опитност.“ Не се ли сблъскваме тук с проекция на неговото ислямско схващане за девицата, която върху белия чаршаф трябва да докаже на мъжа или на родата, че е „чиста“, тоест недокоснатата, „лишена от опитност“?

Всеки може да се отнася към непорочното зачатие на Мария както си ще, но в нашия случай, препоръчаният като представител на „интеррелигиозния диалог“ учен-ислямолог, се оказва непоколебимо заседнал в ислямския монолог. Дори и без сериозни изследвания на него би трябвало да му просветне, че в двете религии девичеството има съвършено различно значение.

Точно тук е мястото, откъдето при добро желание от негова страна би могъл да започне ползотворен критичен дебат. Предпоставка за това е обаче самият Кермани да е готов за критичен преглед на ислямските позиции, дефинирани от безпрекословния авторитет на писанието.

В ислямската традиция и история понятието за девственост въздига в идеал телесната непокътнатост и сексуалната несамостоятелност на жената. „Вашите жени са орна нива за вас. Качвайте се на нивата си, когато пожелаете“, е казано в Корана (2,223). По традиция недокоснатостта е задължителен елемент от брачния договор, „докоснатата“ жена се смята за „безчестна“, а „неопетнената“ - за „чест на мъжа“, която мъжът трябва да защитава и пази.

Коранът дава категорично предписание: „Онези, които не намират възможност да се омъжат, трябва да останат целомъдрени, докато Бог ги възнагради благосклонно“ (24,33). В позитивен план цялата култура на свенливост на исляма може да бъде изведена от това отношение към девствеността.

Не е тук мястото да се обобщава християнско-теологичната дискусия за ролята на Богородица. За мен обаче недокоснатостта на Мария съдържа в себе си и независимостта ѝ от мъжа, правото да може да живее и без сексуалност – както монахините. Дисциплинирането на нагона е предпоставка за цивилизацията и за духовността. Но за мюсюлманина Кермани това е една свършено недостъпна представа.

Съгласно постулатите на исляма жена, която не е „орна нива“ за мъжа, не би трябвало въобще да съществува – тя би била перманентно дяволско изкушение за мъжките нагони. Съвсем логично е, че Кермани възприема съзнателно приетото и живяно от монахините сублимиране като нещо враждебно на тялото, съвсем в духа на виждането, че на жената не ѝ е съдена друга роля, освен да е брачна орна нива на мъжа.

Ето защо за Кермани монахините са „затворнички“. За мюсюлманина, както и за исляма, тяхната форма на самоотказване изглежда богохулна. Със своята статия Кермани „се изпикава пред портата на християните“. Това не остана незабелязано.

Кермани бе обявен за жертва на християнската враждебност и маргинализиране. Медиите в Германия го величават за победител и възторжено приветстват като герой на

„интеррелигиозния диалог“. Без основание, смятам аз.

Приносът му към същия този „интеррелигиозен диалог“ се ограничава до банални фрази, разбира се формулирани елегантно. По своята същност те трябва да ни убедят в едно – че лошото в исляма е само рефлекс на отношението на Запада към него и че ние трябва да гледаме на всичко много по-диференцирано. И при Кермани същият рефлекс, да се търсят проблемите винаги у другите, си е просто вроден.

Книгата му за Германия и нейните мюсюлмани „Кой е Ние?“ е красноречив пример за това. Според ситуацията в нея той мени ролите, говори ту като вярващ, ту като учен, веднъж смята значението на исляма за преувеличено, после за принижено, ту се прави на обиден, ту проявява великодушие, но във всеки един момент се изтъква като „Аз, Кермани, с главна буква“. Излиза, че щом Кермани е успял да преодолее всичко, което ни разделя, тогава по присъщата му самомнителна логика „Аз съм Ние“ това задължително ще се отнася и до мюсюлманите като цяло.

При това като член от 3 години на свикания от правителството в Берлин консултативен орган Ислямска конференция Кермани имаше чудесната възможност да даде своя принос за вътрешномюсюлманския и интеграционния диалог на мюсюлманите с германската общественост.

За съжаление, макар и член, той не се появи на работните срещи на Ислямската конференция. Още по-жалко е, че той не участва в дискусиите за основните ценности, тъй като там щеше да му се наложи да вземе позиция – да се противопостави на ислямските съюзи или да ги подкрепи.

Неговите постмодерни виждания за исляма, една религия, чието модернизиране тепърва предстои, щяха сигурно да оживят нашия дискурс. Вместо това Кермани произвежда мъгляви мисловни облаци, реещи се високо-високо, угодни на всекиго и на всичко. Особено нагледно това си проличава в книгата му от 1999 г. „Бог е красота. Естетическото преживяване на Корана“. Всъщност става дума за своеобразен частен,

неангажиращ културен мистицизъм, който макар и да има тук-там допирни точки със социалната и политическа реалност, отхвърля и отрича социалното измерение на религията като социална дейност.

Ето как позициите на нашия автор съвпадат с ислямските съюзи, с учените-изследователи на миграцията и с привържениците на етиката на убежденията. Затова всички възнасят Кермани, защото той славослови една религия без чувство за отговорност.

Още авторски и преводни текстове от Милен Радев може да прочетете тук: www.de-zorata.de